

Zondag 20 juli 2025
vijfde van de zomer

Psalmlezing, gesproken en gezongen:

- Lied: **Psalm 15,1**
- Lezing: Psalm 15, 3-5
- Lied: **Psalm 15,4**

Evangelielezing: Lukas 10,38-42

Lied: 'Kom zing het lied van Eva' – lied 738, 1 + 4

Overweging

“Eeuwige, wie mag gast zijn in uw tent,
wie mag wonen op uw heilige berg?
Wie de volmaakte weg gaat en doet wat goed is...”
Doen wat goed is – daar valt veel over te zeggen.
Psalm 15 doet dat. De dichter spreekt van
oprechtheid en afkeer van laster. Van
rechtvaardigheid. Van respect. Van
betrouwbaarheid. Mooie eigenschappen.
Eigenschappen waarin we God tegenkomen.

De psalm geeft duidelijke aanwijzingen om te doen
wat goed is.

Iets minder duidelijk is wat Lukas ons vertelt – het
verhaal over de twee zussen. Over Maria, die kalm
aan Jezus' voeten gaat zitten luisteren. Over Marta,
die zich de benen uit haar lijf loopt om het de grote
groep gasten naar de zin te maken.

Doen wat goed is – wie doet wat goed is? Marta of
Maria?

Het verhaal leidt in elk geval tot verlegenheid.
Gastvrijheid is heilig. Al is dat per cultuur
verschillend. Vaak is het zo dat hoe minder mensen
hebben, hoe meer ze uit de kast halen om je te laten
voelen dat je welkom bent.

Maar op wat voor manier ben je het meest gastvrij? Is
dat door hard te werken om te zorgen dat het de
gasten aan niets ontbreekt? Of is dat door een en al
oor te zijn, ontvankelijk voor wat ze te zeggen
hebben?

Sommige traditionele interpretaties hebben er zo
hun ideeën over. Martha, zeggen ze, is overdreven
druk. Ze symboliseert vrouwen die te intens en teveel
werken. En Maria, zeggen ze, staat symbool voor
serene, passieve en contemplatieve vrouwen.
Maria's houding is superieur aan die van Marta.
Het is makkelijk om in het verhaal zelf een oordeel te

horen. Want het is alsof Jezus Marta berispt. Omdat
Marta wil dat hij haar zus tot de orde roept. Jezus zegt
haar: Maria heeft het beste deel gekozen. Dat zal
haar niet worden afgenomen.

Maria, voorbeeld van de serene en vrome vrouw die
haar leven wijdt aan de Levende; Maria, het
ideaalbeeld...

Maar bestaat dit wel? En hoe ideaal is het?
Zelfs nonnen in de contemplatieve kloosters
herkennen zich niet echt in dit beeld van Maria. Het
dagelijkse leven vereist juist heel veel activiteit. Ik
herinner me een gesprek met een zuster in
Oosterhout. Ze vertelde hoe streng de selectie is. Je
wordt daar bij de Benedictinessen niet zómaar non.
Want het vraagt heel veel van je conditie. Je moet
niet alleen mentaal sterk zijn voor een contemplatief
leven. Je moet ook fysiek een goede conditie hebben
om de dagorde en alle werkzaamheden van het
klooster aan te kunnen. Leven in een klooster is hard
werken.

Meister Eckhart draait deze uitleg radicaal om.
Eckhart was een dominicaan die in de veertiende
eeuw in Duitsland leefde. Hij zei: het is juist Marta
die geestelijk het meest volwassen is. Dat blijkt
onder andere uit hoe Jezus haar aanspreekt.
Tweemaal noemt hij haar naam: 'Marta, Marta...'
Waar namen in de Schrift twee keer worden
genoemd, duidt dat op een liefdevolle
betrokkenheid. 'Abraham, Abraham!' roept God. En
'Samuel, Samuel!' Jezus heft zijn vinger niet op, nee:
hij heft Marta op.

Marta, zegt Eckhart, heeft geleerd om zorgzaam
aanwezig te zijn zonder zich erdoor te laten
beheersen. En ze zou willen dat haar zus Maria ertoe
kon komen hetzelfde te doen. Ze wenst Maria net
zo'n volwassen geloof toe. Ze wenst Maria háár
geloof toe: zich in alles wat ze doet in de nabijheid
van de Eeuwige te weten. Marta werkt 'zonder
waarom': ze doet wat haar hand vindt om te doen en
komt daarmee als vanzelf dichterbij God.

Vreemd waren de gedachten van Eckhart niet. In zijn
tijd kwam de beweging van de Moderne Devotie op:
gewone mensen die geen tijd hadden om urenlang te
bidden. Ze moesten hard werken voor de kost. Maar
die vonden dat hun leven niet los van God stond. Ze
zeiden: 'gewoon' werk is de weg naar God. Met
aandacht je taken volbrengen is een vorm van
bidden. Daarvoor hoef je niet de wereld te
ontvluchten, of passief en rustig te zitten luisteren.
Ware contemplatie staat niet buiten het dagelijkse
leven. Die is daar een deel van. Sterker nog, zegt
Eckhart, wie zonder hectiek of druk rustig en
aandachtig haar of zijn werk doet, zonder zichzelf er
groot door te willen maken, is werkelijk vrij. Die wordt
niet gedreven door verlangen naar aanzien of status.

Die wordt van binnenuit gemotiveerd. Die maakt het alledaagse tot gewijde handeling. En wandelt daardoor met God. Of het nu gaat om het bereiden van eten, om werken in de tuin, om stofzuigen, om zorgen voor kinderen of kleinkinderen, om het schrijven van een verslag, om het voorzitten van een vergadering, om spelen op een muziekinstrument of wat dan ook: alles kan voertuig worden voor een vereniging met God. Zelfs de meest gewone taken kunnen je verbinden met de Levende. Het gaat erom dat je ze met de juiste instelling uitvoert. Het is wonderlijk hoe aansprekend deze gedachten van zo'n zeven eeuwen geleden kunnen zijn. Hoe dichtbij.

En Maria?

Maria is onderweg, zegt Eckhart. Ze bevindt zich nog aan het begin van de weg. Haar 'betere deel' is geen eindpunt, maar een fase waar ze doorheen moet. De fase waarin je denkt dat het aardse en zintuiglijke minder waarde heeft dan het spirituele. De fase waarin je de dagelijkse beslommeringen los ziet van God, er misschien zelfs afkeer van hebt. Maar ze heeft al wel stappen gezet. Ze is de eerste fase voorbij: de fase van een leven dat vrij ver van God afstaat. De fase van de overtuiging dat God zich ergens buiten onze werkelijkheid bevindt. De fase waarin ze denkt dat de dingen van haar afhangen; waarin ze denkt vanuit het ego en de overtuiging dat het leven maakbaar is. De fase ook waarin je kunt geloven in een God die je kunt aanroepen om je door je examen heen te helpen, of om je te genezen van ziekte – van een 'bruikbare' God, zou Eckhart zeggen. Een God die aan touwtjes trekt. Hoe levendig is dit geloof niet nog altijd... Misschien wel meer buiten dan binnen de kerk. 'Hoe kun je nou geloven in een God,' hoor ik iemand zeggen, 'als die zoveel ellende toelaat in de wereld...' Je hoort de vooronderstelling: jullie geloven toch in een God die de dingen regelt? Kan hij dat niet wat beter doen dan?

Wanneer we dit verhaal lezen zoals Eckhart het doet, zijn we allemaal zowel Maria als Marta. Ik geloof niet zo in aanwijsbare overgangen van de ene naar een volgende fase. Of in een geordend verloop. Nu eens herken ik me in Maria. Dan weer in Marta. En soms ook wel in die fase die aan hen beiden vooraf gaat. Dan hoop en bid ik dat God iets doet in de harten van mensen als Poetin; Trump; Netanyahu...

Gelukkig worden in deze uitleg actie en contemplatie bij elkaar gehouden. Het is niet Maria óf Marta, bezinning óf actie. En het één staat niet boven het ander. Bidden en mediteren kunnen niet zonder praktische daden. Praktische daden kunnen niet zonder bezinning. De kerk kan niet zonder diaconaat

en betrokkenheid op de wereld. En betrokkenheid op de wereld heeft de reflectie van het gebed nodig.

Juut Meijer brengt beide samen in een lied. 'Voor Maria en Marta', heeft ze erbij gezet. Ook in haar leven verenigt ze de twee vrouwen. Haar leven als verpleegkundige – en als dichteres. Haar leven als begeleider van vluchteling-studenten – en als pastor.

[Hore mijn oor het ongehoorde
dat ik bedacht ben op wat ik zie
onze monden: dat zij vrede roepen
onze handen dat zij troosten
dan zullen mijn voeten gaan waar liefde is
mijn hart overvloeien van vreugde.]

Het is eigenlijk een gebed.

'Hore mijn oor het ongehoorde', zullen we zingen. Het ongehoorde – niet alleen goddelijke fluistering, waar Maria op hoopt – maar ook de stem van wie in deze wereld niet wordt gehoord. 'Dat ik bedacht ben op wat ik zie' – laat me bewust observeren. 'Onze monden dat zij vrede roepen, onze handen dat zij troosten' – laat ons niet alleen horen, maar ook doen. Laat ons troosten en vrede brengen. 'Dan zullen mijn voeten gaan waar liefde is, mijn hart overvloeien van vreugde' – als ik dat alles mag doen zal dat me vanzelf op het pad van liefde zetten. En dat zal eindeloze vreugde geven.

Muziek

Lied: 'Hore mijn oor het ongehoorde' – voor Maria en Martha (t. Juut Meijer, m. Tom Löwenthal; Zangen van zoeken en zien, 133)